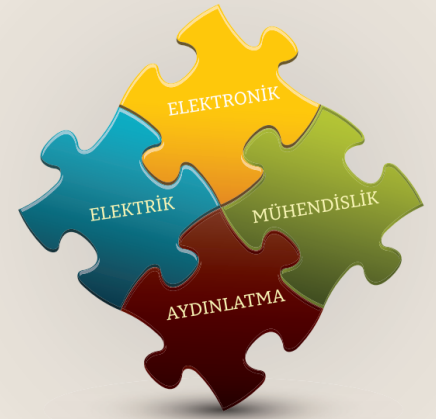

VI. ELEKTRİK TESİSAT ULUSAL KONGRE ve SERGİSİ

TEK FAZLI İNVERTER KAYNAK MAKİNALARI İÇİN SAYISAL PI DENETLEYİCİ TASARIMI

Hulusi Özkan¹, Mustafa Aslan¹, Barış Tuğgan², Mutlu Boztepe¹

¹Ege Üniversitesi Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümü,

²Magma Mekatronik Makine Sanayi ve Ticaret A.Ş.

**IV. GÜÇ VE ENERJİ SİSTEMLERİ SEMPOZYUMU
16-19 Ekim 2019, İzmir**

İÇERİK

- Motivasyon
  - Kaynak Makineleri ve kaynak karakteristiği
  - Sistemin modellenmesi
  - Transfer fonksiyonunun elde edilmesi
  - PI denetleyici tasarımı
  - PSIM simulasyonu
  - Akım Ölçme Yöntemleri
  - PI denetleyicisinin sayısal olarak gerçekleştirilmesi
  - DeneySEL çalışmalar
  - Sonuç
-

MOTİVASYON

- Sayısal kontrol yöntemlerinin, analog kontrol yöntemlerine göre programlanabilirlik, esneklik ve adaptif parametre ayarlama vb. gibi önemli avantajları bulunmaktadır.
- Bu çalışma da 6 kVA gücünde bir kaynak makinesinin kontrol transfer fonksiyonlarının elde edilmesi ve mikroişlemci ile sayısal olarak kontrolünün gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır
- Bu çalışma üniversite-sanayii işbirliği kapsamında sanayi destekli bitirme projesi olarak 2018-2019 öğretim yılında Magma Mekatronik Makine Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından desteklenmiştir.

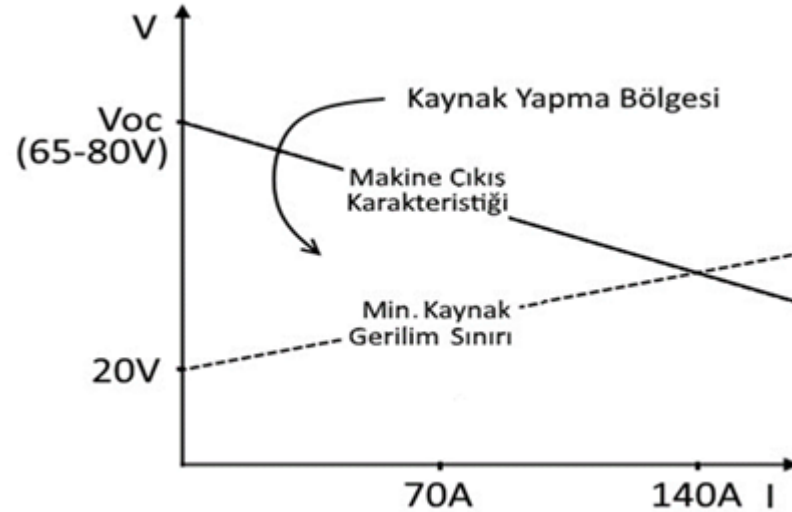

KAYNAK MAKİNELERİ

- Elektrik ark kaynağı metalleri birleştirmek için kullanılan bir 'Eritme Kaynağı' tekniğidir.
- Kaynak esnasında açığa çıkan enerjinin:
  - %85'i ısı
  - %15'i ışıkolarak ortaya çıkar.
- İnverter kaynak makinelerinin, transformatörlü kaynak redresörlerine göre;
  - Daha hafif olmaları
  - Çok farklı tipte elektrot kullanabilmeleri
  - Akım ayarlarının hassas yapılabilmesigibi avantajları vardır.

KAYNAK I-V KARAKTERİSTİĞİ

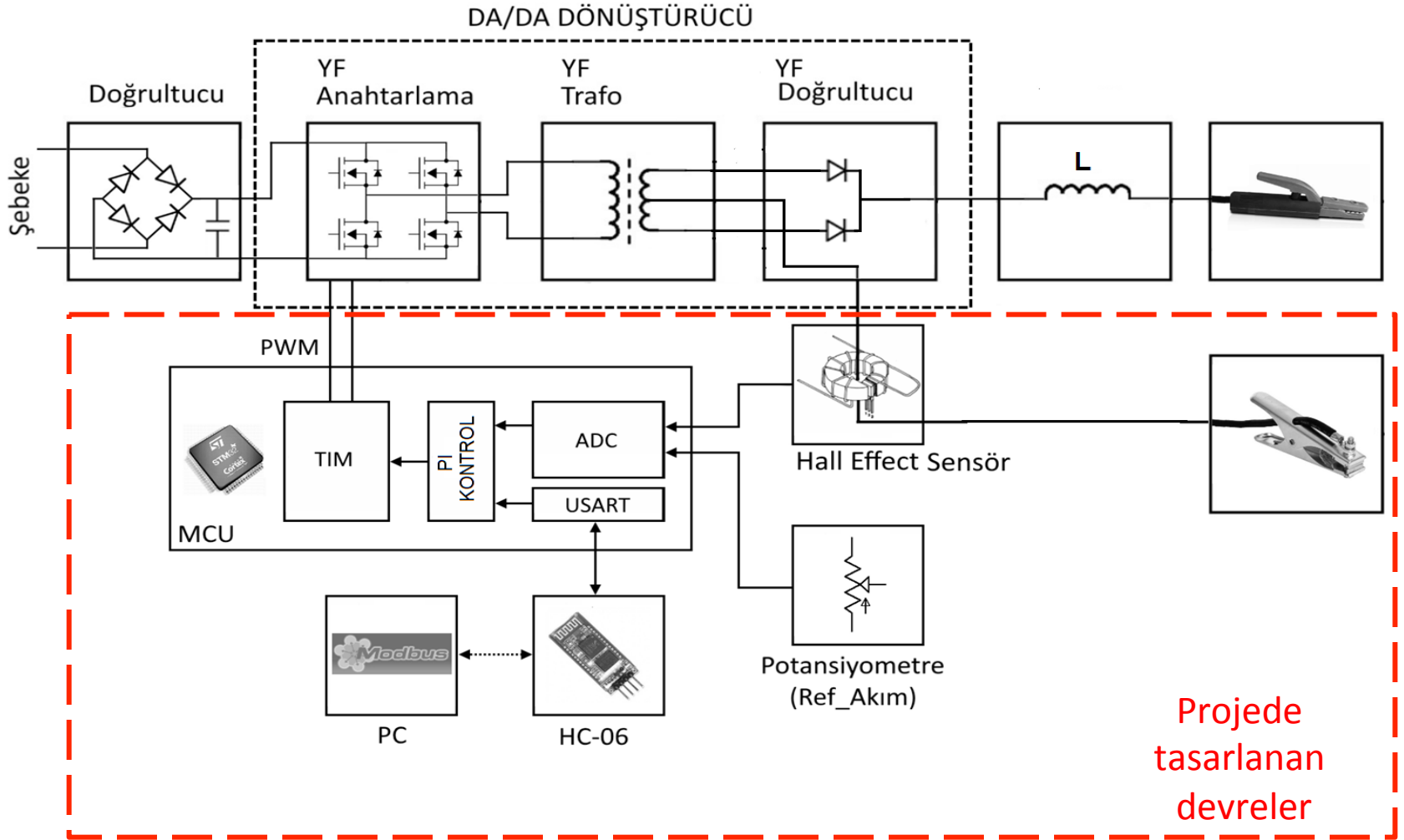

- Kaynak makinesinin minimum çıkış gerilimi (ve dolayısıyla min. çıkış gücü) EN 60974-1 standartı tarafından şu şekilde belirlenmiştir.

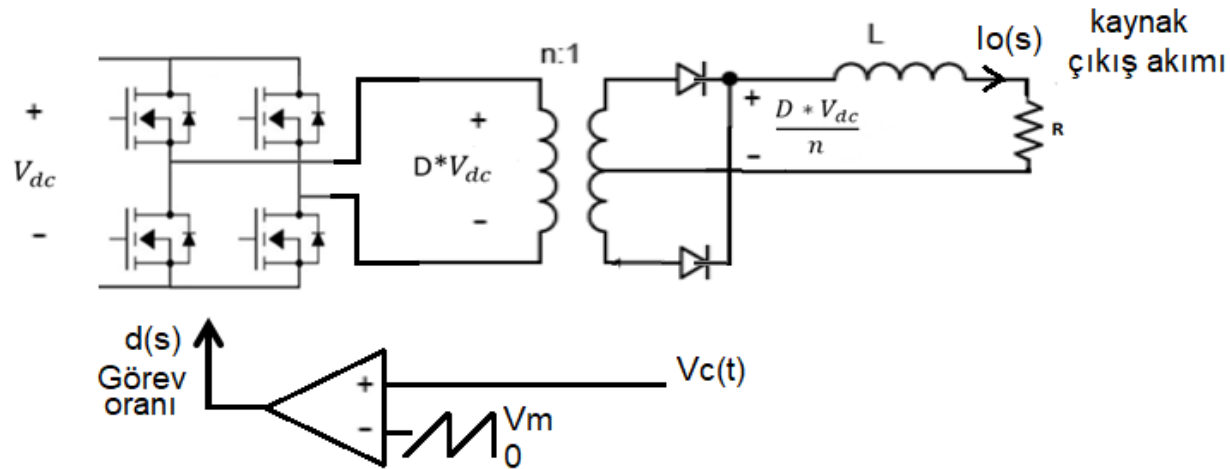
$$V_{kaynak} = 20 + 0.04 * I_{kaynak}$$

Örnek: Kaynak akımı 100A olduğunda çıkış terminaline bulunması gereken gerilim $V_{kaynak} = 24V$ ve minimum çıkış gücü 2.4kW olur.

KAYNAK MAKİNESİ BLOK DEVRE ŞEMASI

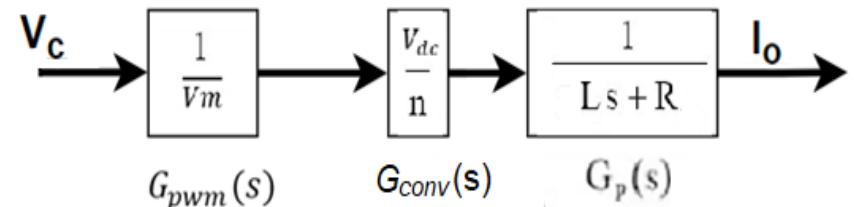

DÖNÜŞTÜRÜCÜ TRANSFER FONKSİYONUNUN ELDE EDİLMESİ

- Kontrol sinyalinden kaynak çıkış akımına olan transfer fonksiyonu

$$\frac{I_o(s)}{V_c(s)} = \frac{V_{dc}}{nV_m} \frac{1}{sL + R}$$

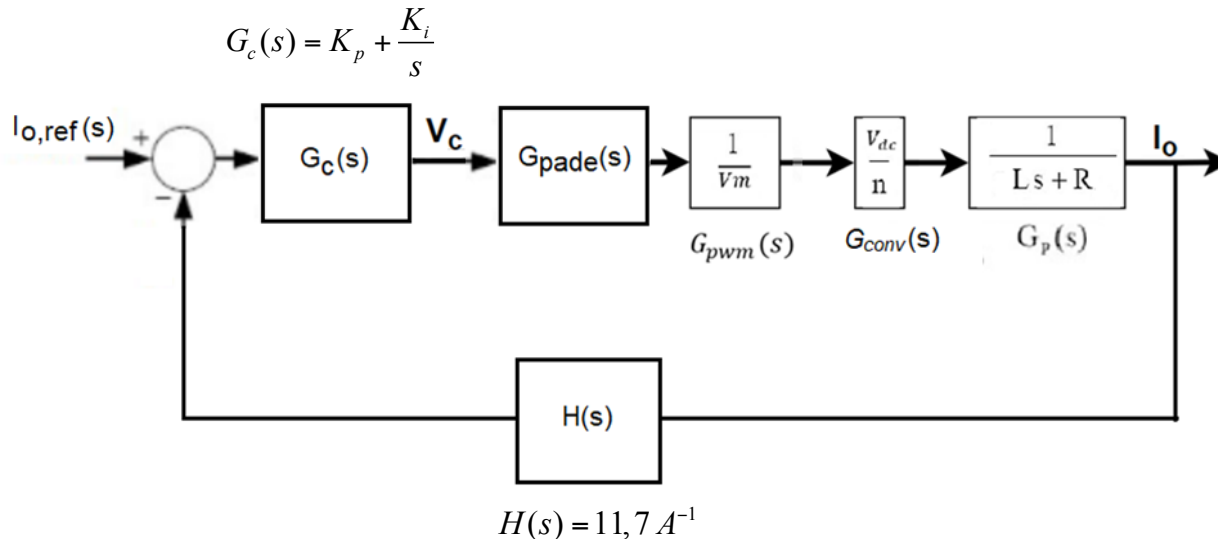
KAPALI ÇEVİRİM T.F. ELDE EDİLMESİ

- Sayısal kontrolde örneklemeden kaynaklanan gecikme Pade yaklaşımı ile modellenenabilir.

$$G_{pade}(s) = \frac{1 - s(T/2)}{1 + s(T/2)}$$

burada T örnekleme zamanıdır.

- Akım sensörünün kazancı $H(s)$ ve PI denetleyici $G_c(s)$ de eklendiğinde kapalı çevrim sistem elde edilir.

Parametreler:

$$V_{dc} = 300V$$

$$V_m = 1400$$

$$L = 9.4 \mu H$$

$$n = 5 \quad R = 25.4V /$$

$$140A$$

$$= 0.182\Omega$$

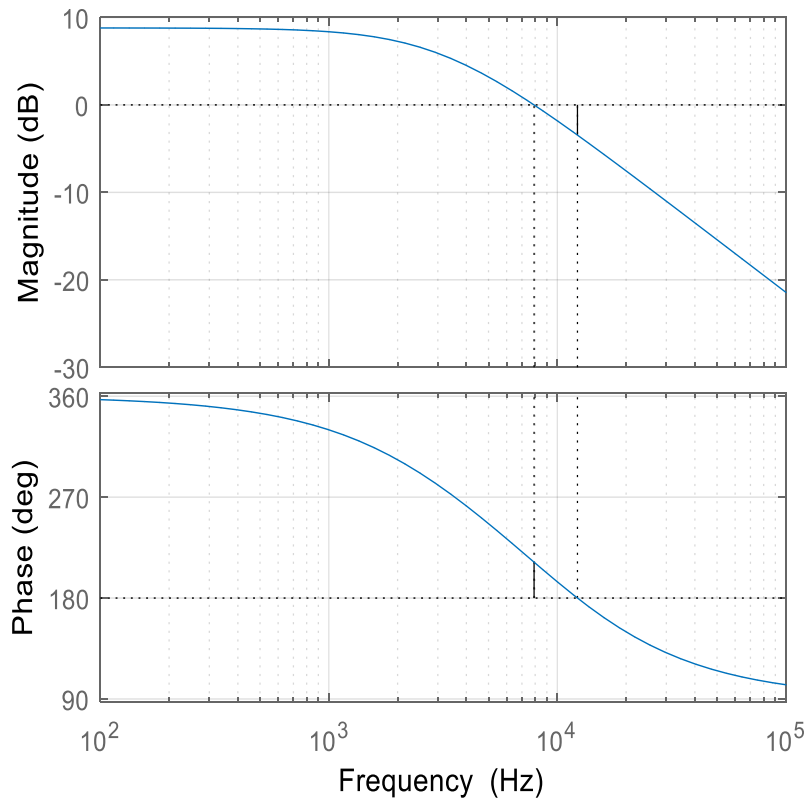
PI DENETLEYİCİ TASARIMI

Kompanze edilmemiş sistem

$$G_c(s)=1$$

Bode Diagram

Gm = 3.45 dB (at 1.22e+04 Hz) , Pm = 32 deg (at 7.91e+03 Hz)

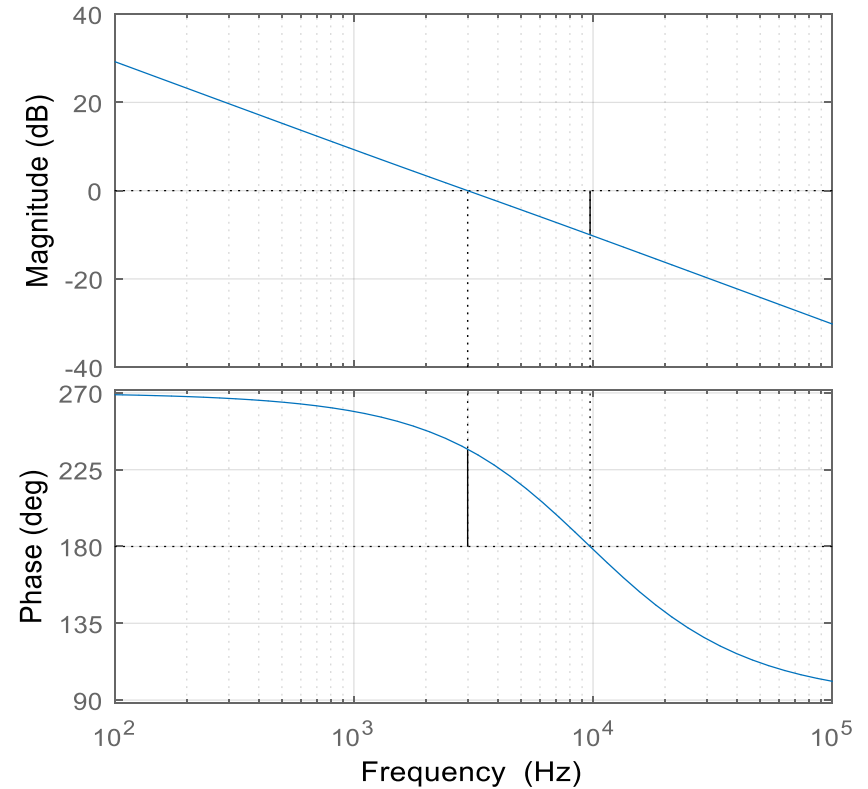

Kompanze edilmiş sistem

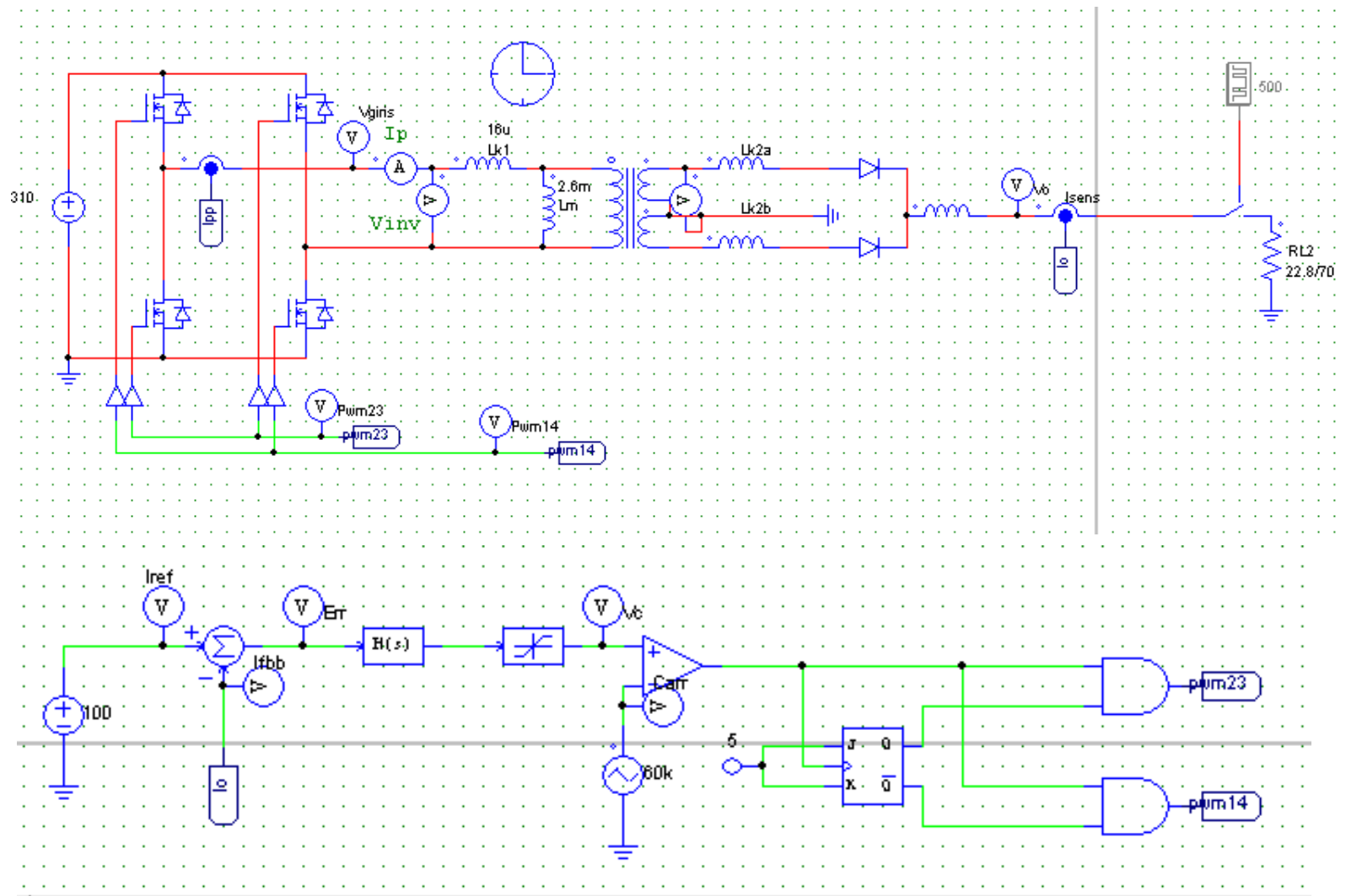
$$G_c(s) = 0,3634 + \frac{6608}{s}$$

Bode Diagram

Gm = 10 dB (at 9.72e+03 Hz) , Pm = 57 deg (at 2.99e+03 Hz)

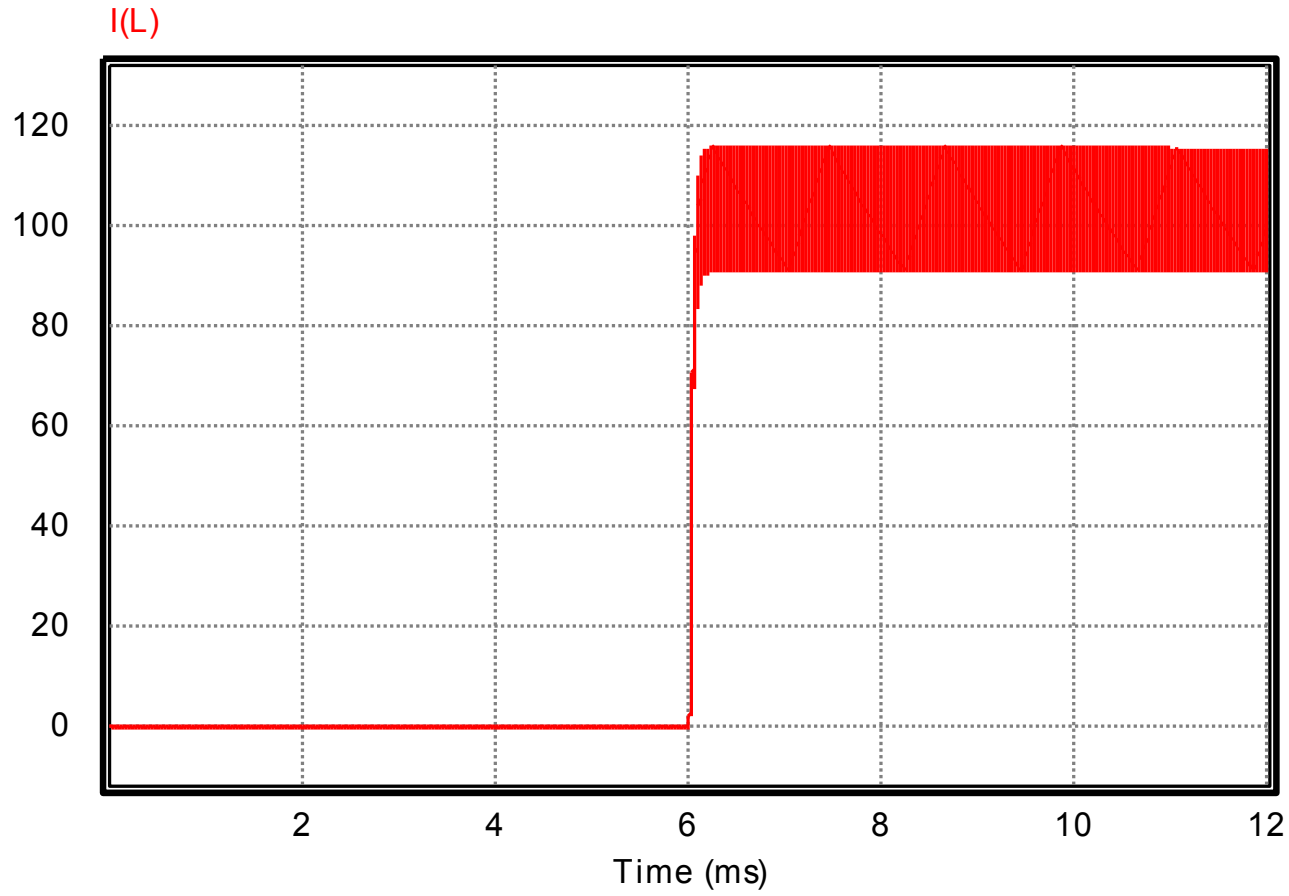
PSIM BENZETİMİ

PSIM BENZETİMİ

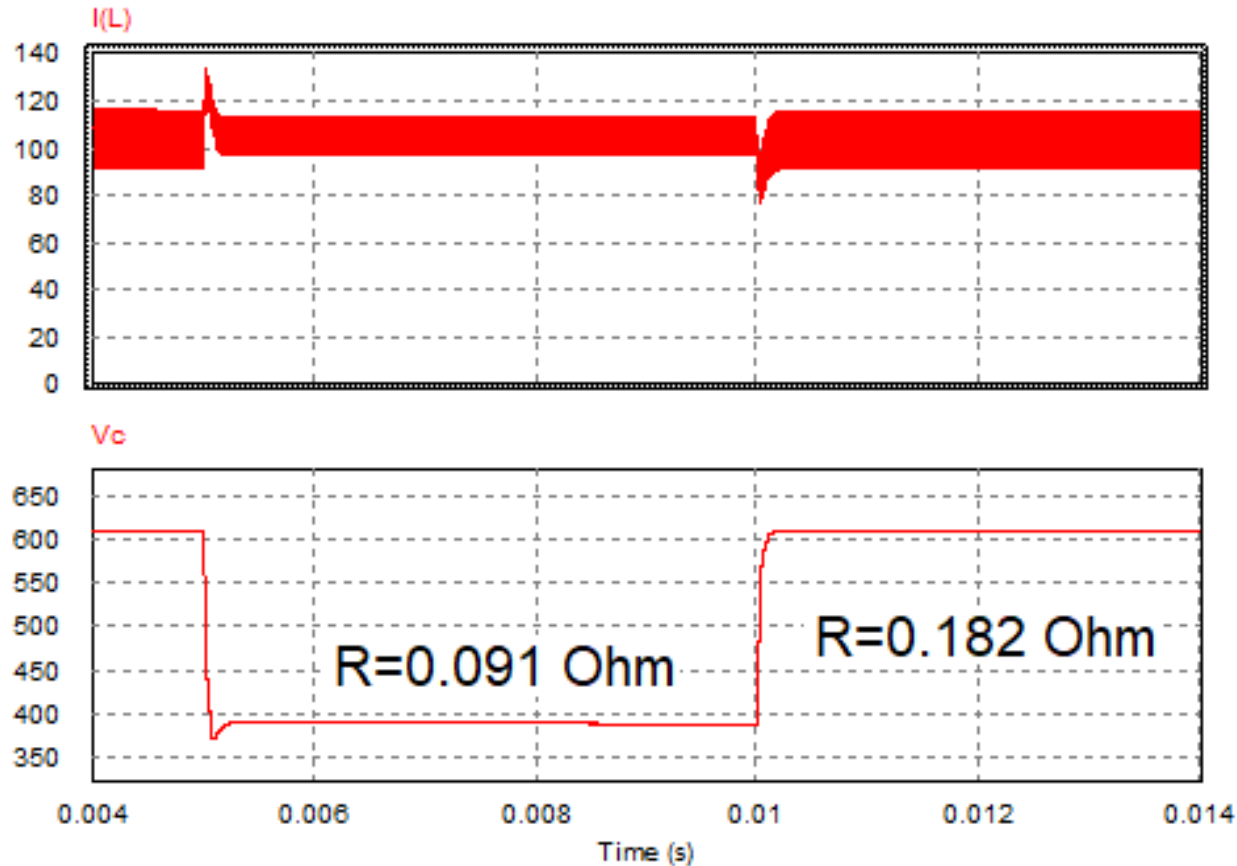

- Basamak cevabı

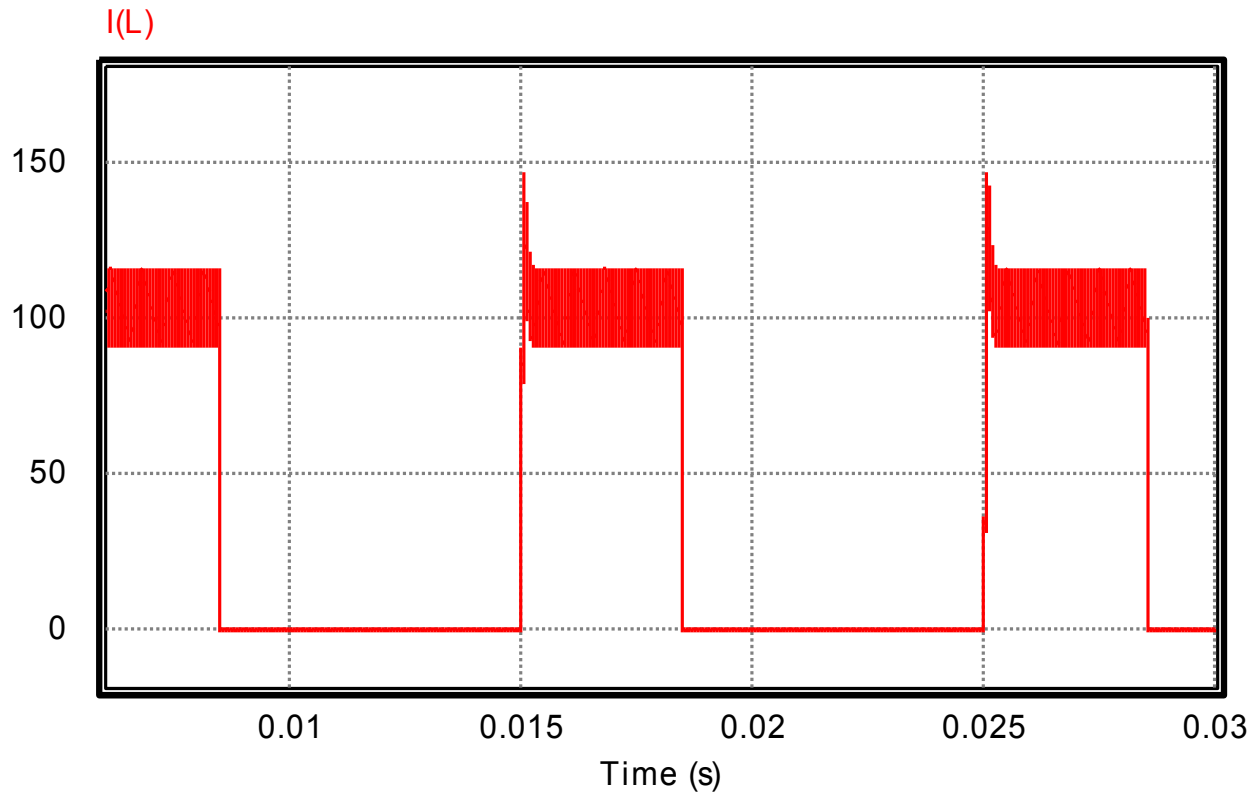
PSIM BENZETİMİ

- Yük değişimlerine ($R=182\text{ m}\Omega$ ve $R=91\text{ m}\Omega$) karşı verilen dinamik cevap

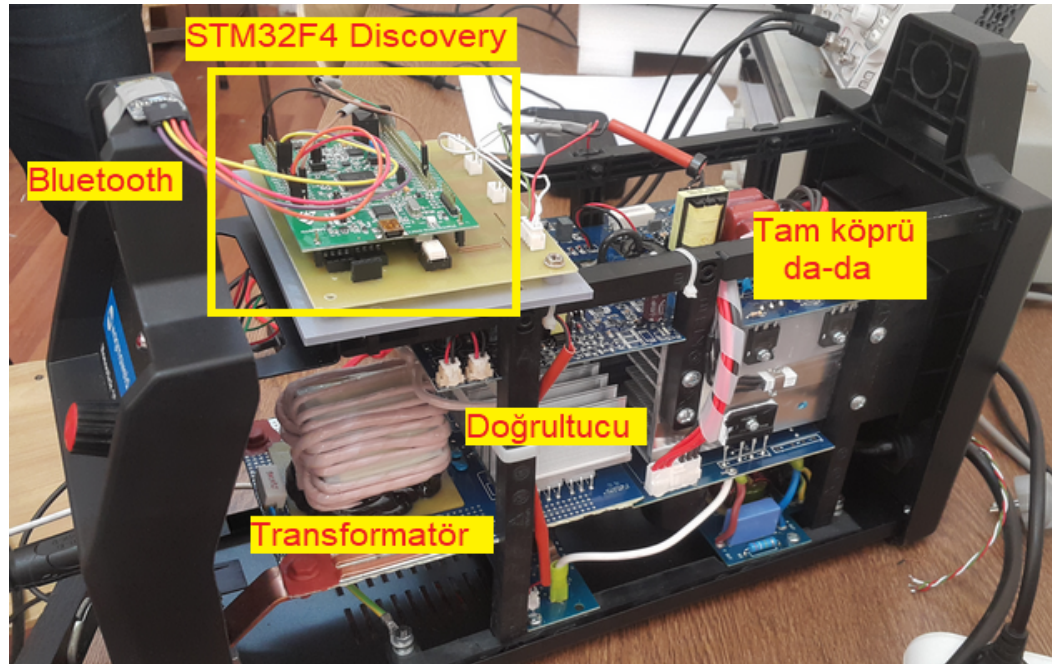

PSIM BENZETİMİ

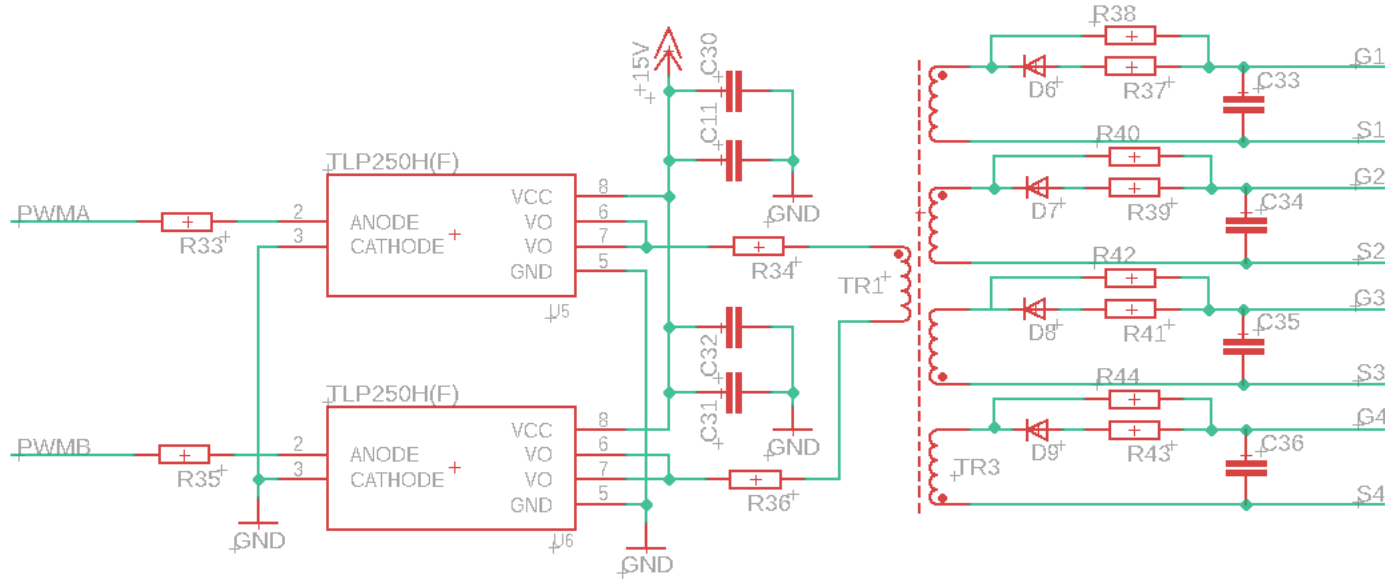
- Çıkış akımının "kısa devre" - "açık devre" geçişlerindeki cevabı

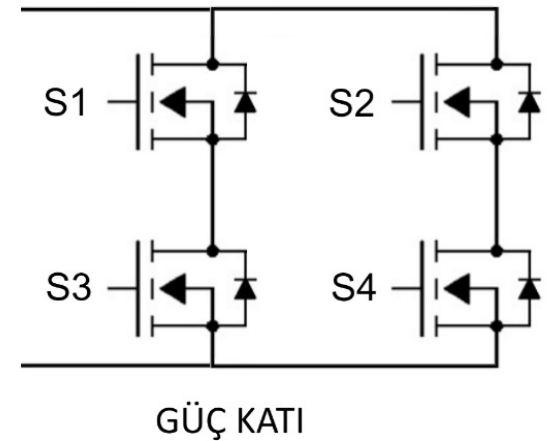
DENEYSEL ÇALIŞMALAR

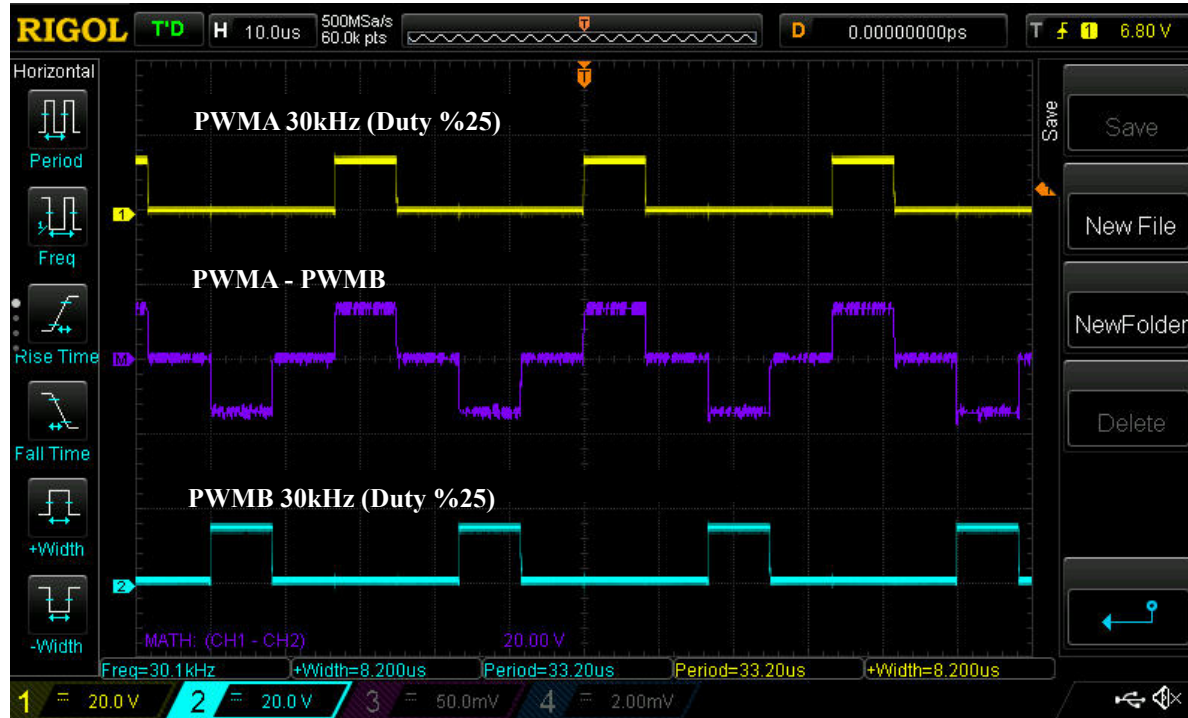
KAPI SÜRME DEVRESİ

- Pulse trafosu sarım oranı 1:1:1:1:1
- Pulse trafosu aynı zamanda kontrol devreleri ile güç katının izolasyonunu sağlamaktadır

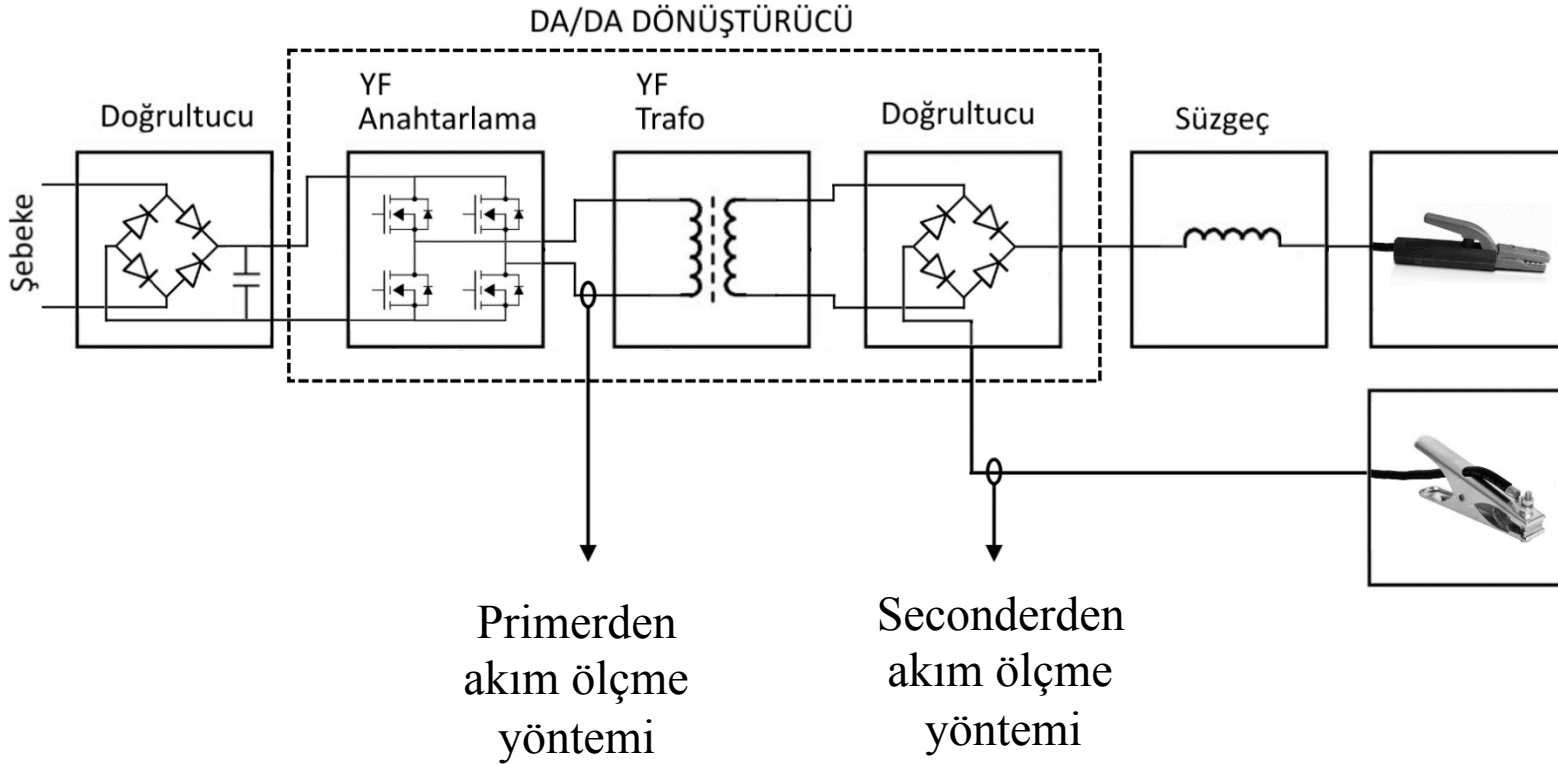
PWM-A ve PWM-B sinyalleri

- Pulse trafosunun çıkışı IGBT anahtarlara uygulanır.
- PWM görev oranı değiştirilerek çıkış akımı kontrol edilebilmektedir.

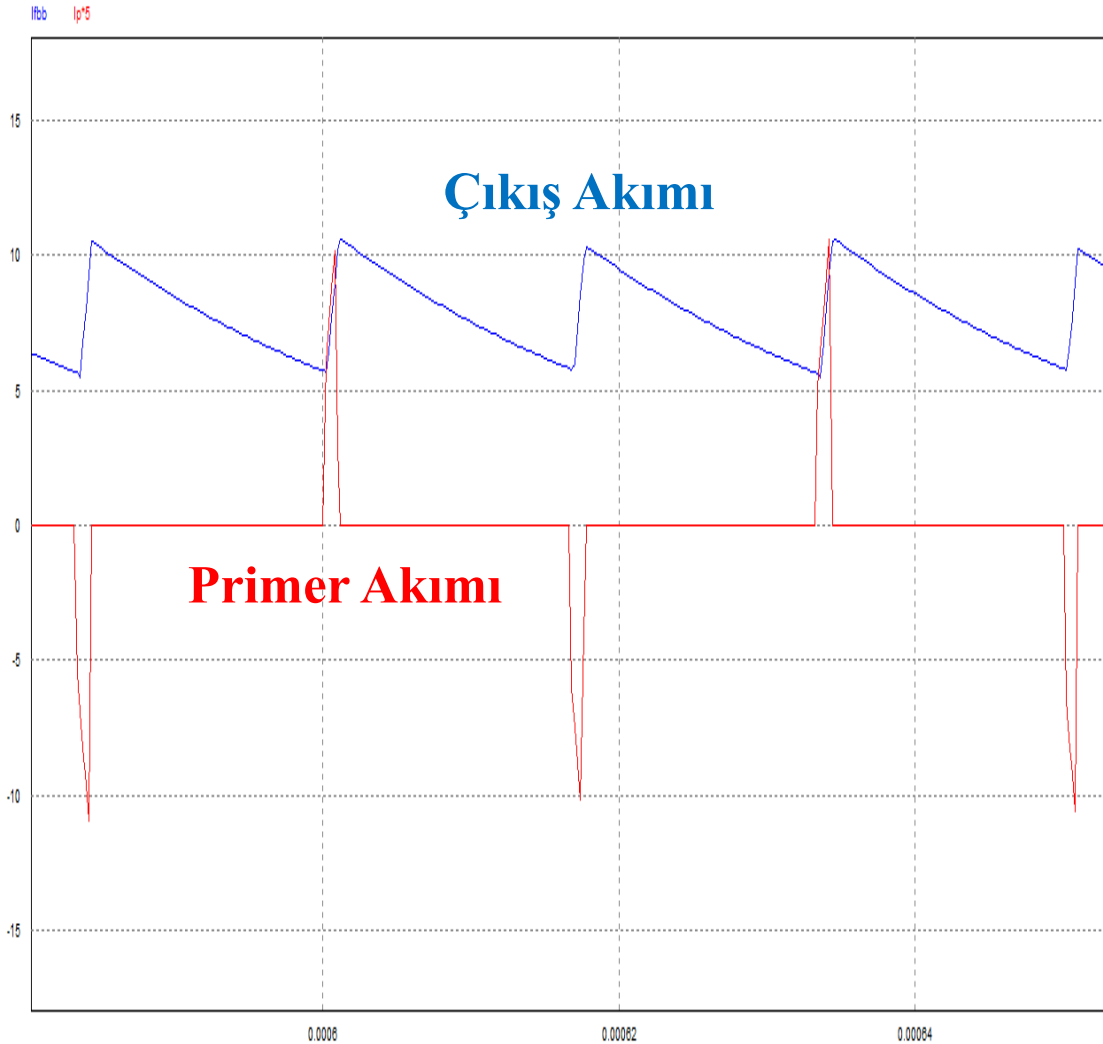

AKIM ÖLÇME YÖNTEMLERİ

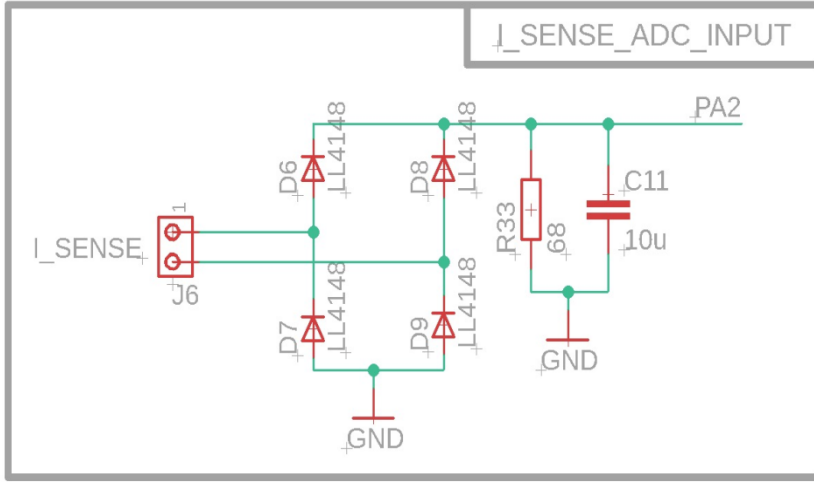
- Primerden akım ölçme yönteminde “Akım Trafosu”
- Seconder akım ölçme yönteminde “Hall Effect Sensör” kullanılmıştır.

AKIM TRAFOSU ile PRIMER'DEN ÖLÇÜM YÖNTEMİ

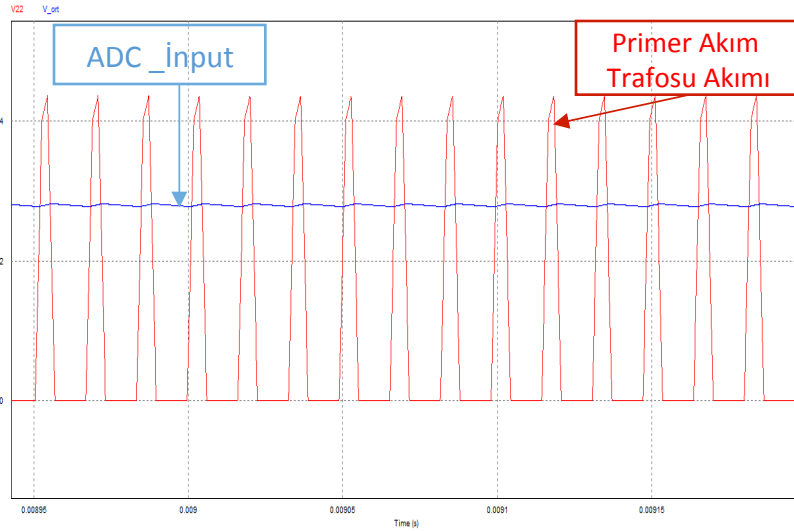

- Mosfet iletimde iken Primer akımının tepe değeri ile çıkış akımı arasında doğrusal bir ilişki vardır.
- Bir tepe değeri algılayıcı ile bu bilgi alınabilir.
- Ancak görev oranının çok küçük olduğu durumlarda tepe değeri yakalamak zorlaşır.

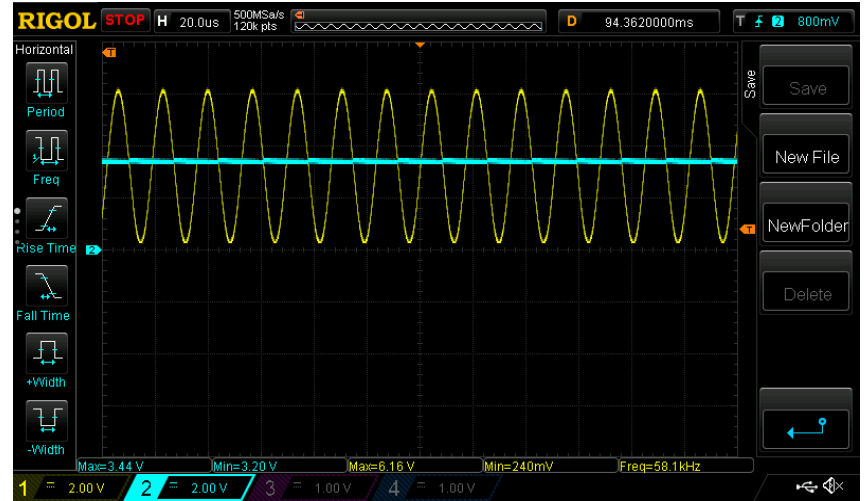
PRIMER AKIM TEPE ÖLÇME YÖNTEMİ

- İlk tasarlanan devre.
- Tepe değeri doğru olarak elde edilemiyor.
- Dolayısıyla ölçüm hatası yüksek.

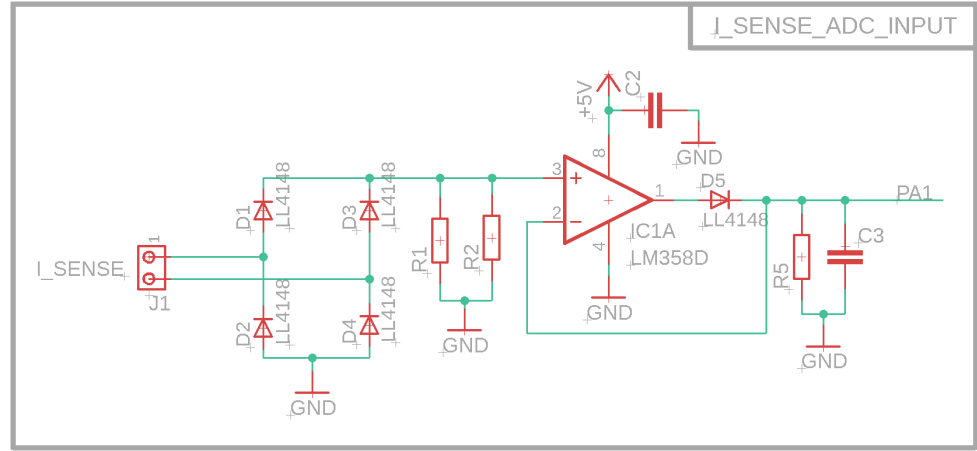
Simulasyon

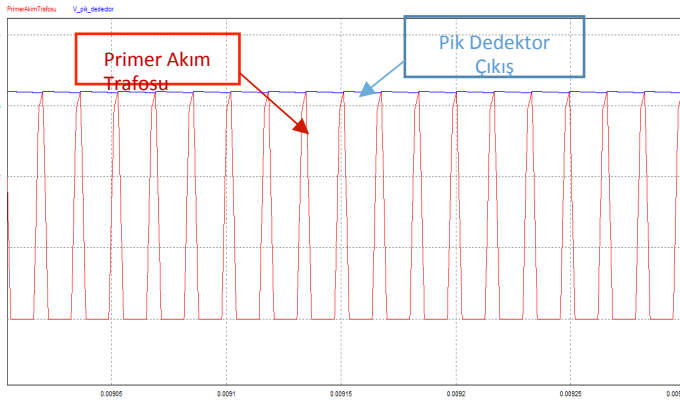
Deney

OPAMP ile Tepe Değer Bulucu Devre

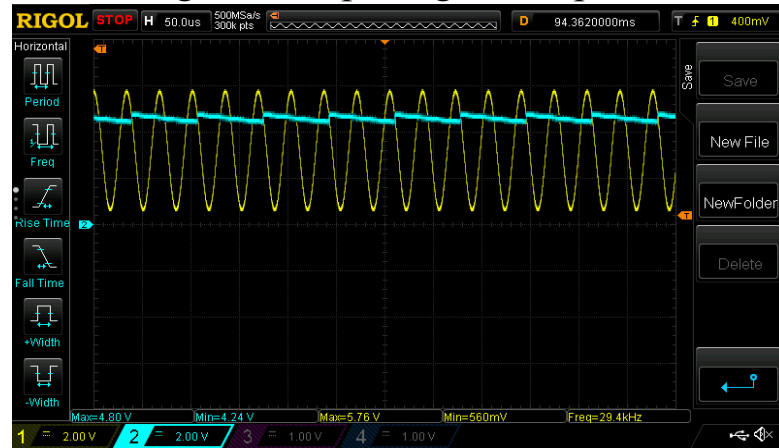
- Opamp kullanarak tepe değer izleyici devrenin hata payı azaltılabilir.
- Ancak slew rate değeri yüksek opamp kullanılması gereklidir.
- Üstelik bu yöntemin dinamik cevabı yavaş olmaktadır.

Kullandığımız Opamp'ın Slew Rate değeri düşük olduğundan tepe değeri takip edilemedi.

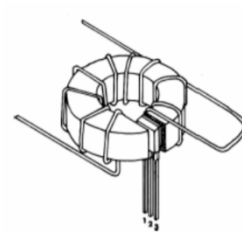
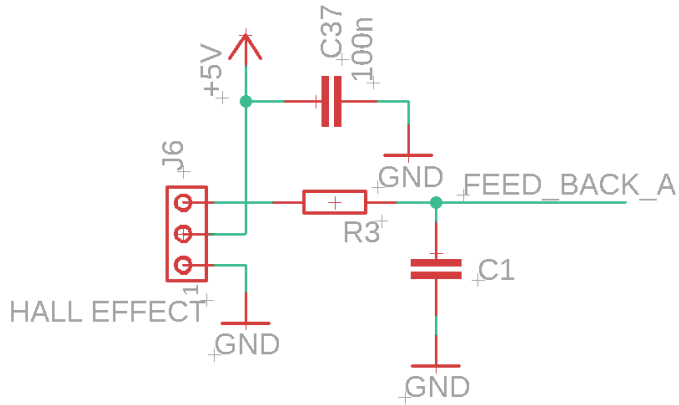
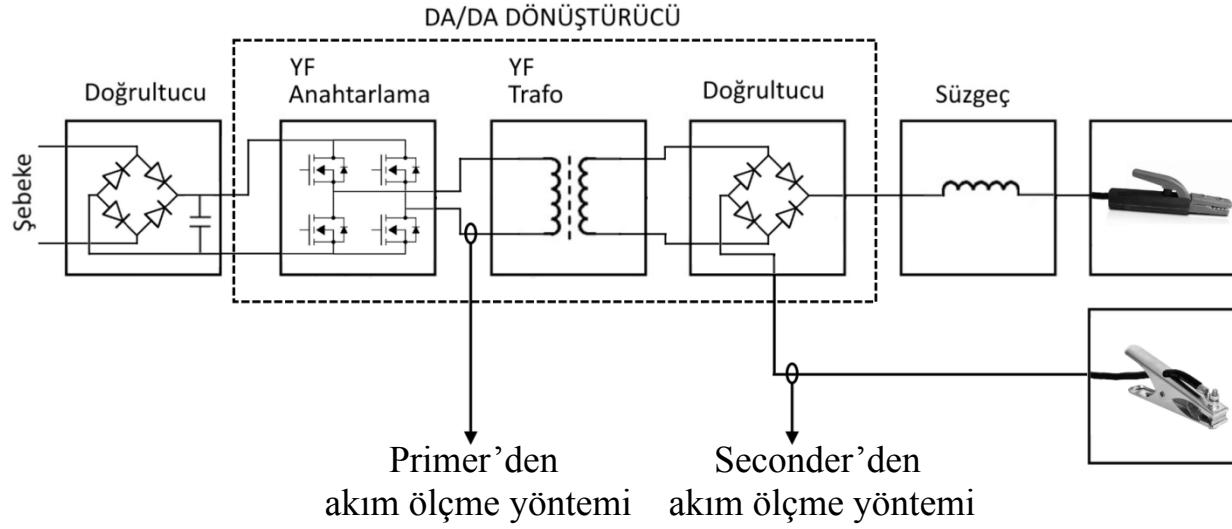

Simulasyon

Deney

ÇIKIŞ AKIMINI DOĞRUDAN HALL EFFECT SENSÖR ile ÖLÇMEK

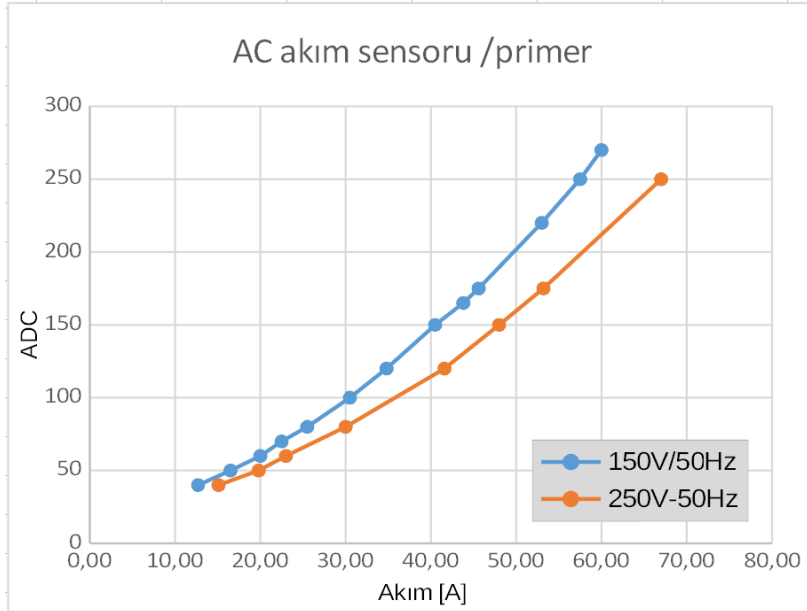

C503
Linear Hall
Effect
Sensör

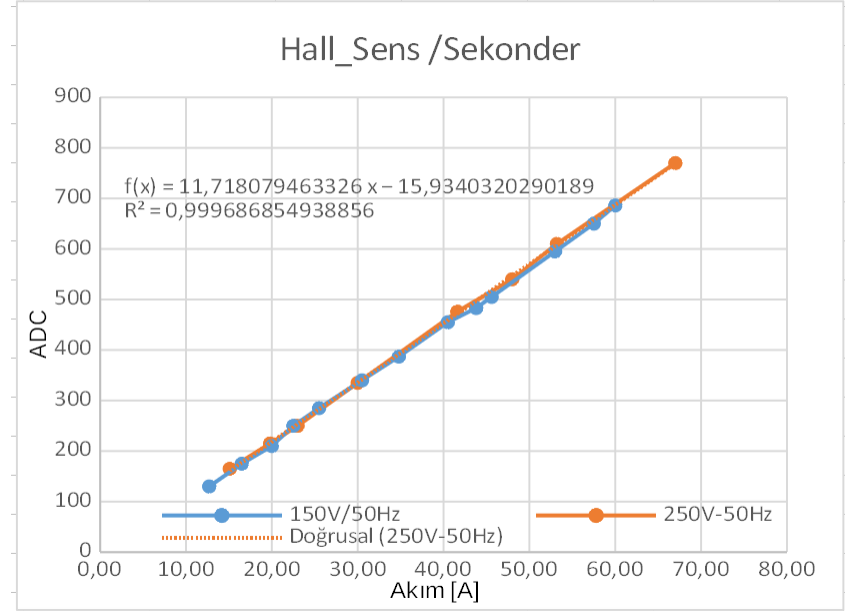

AKIM ÖLÇÜM YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

➤ Primer'den akım trafosu ile ölçüldüğünde;

➤ Seconder'den Hall Effect Sensör ile ölçüldüğünde;

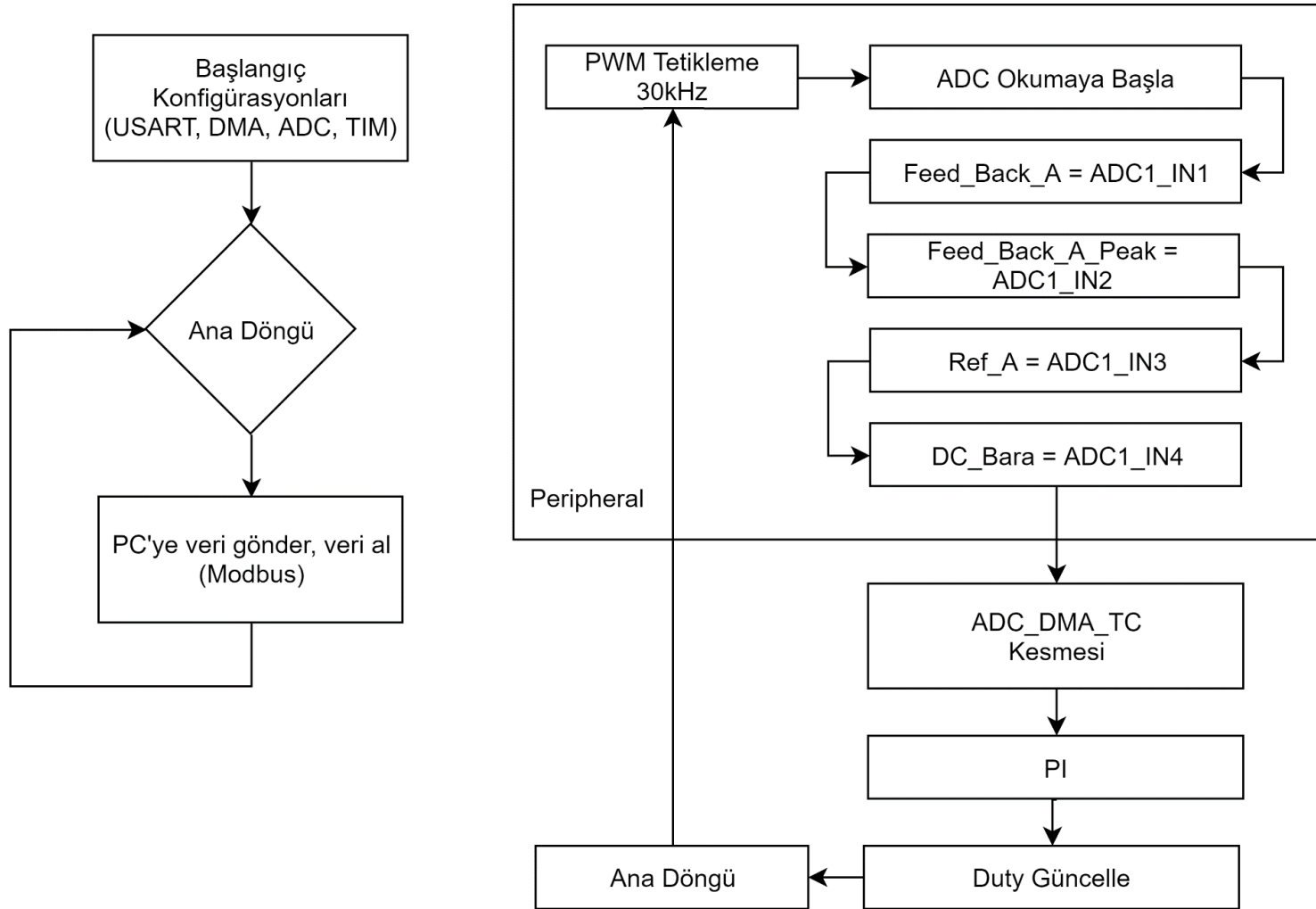

- Sırayla 150V/50Hz ve 250V/50Hz şebeke girişi verilerek, çeşitli akım değerlerinde ölçümler alınmıştır.
- Akım trafosu ile alınan ölçümlerin şebeke giriş geriliminden ve akım değerinden etkilendiği gözlemlenmiştir. Ölçümler doğrusal değildir.
- Hall Effect sensör ile alınan ölçümler doğrusal sonuç vermektedir.
- Bu yüzden PI'da Feed Back girişi olarak Hall Effect sensör ölçümleri kullanılmıştır.

STM32F407VG İLE KONTROL YAZILIMININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

PROGRAMIN AKIŞ DİYAGRAMI

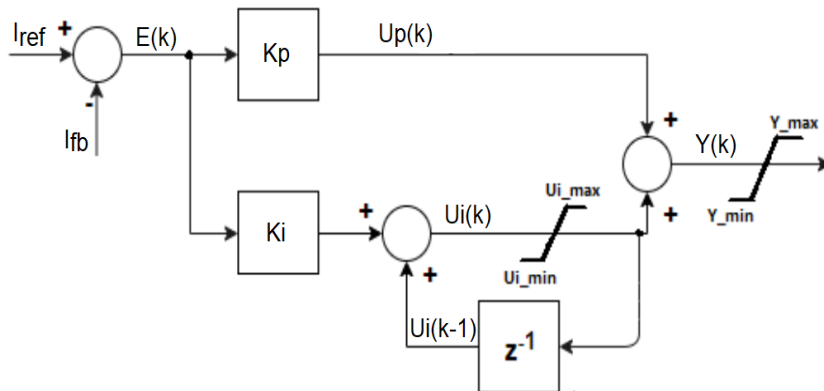

PI denetleyicinin ayırık olarak gerçekleştirilmesi

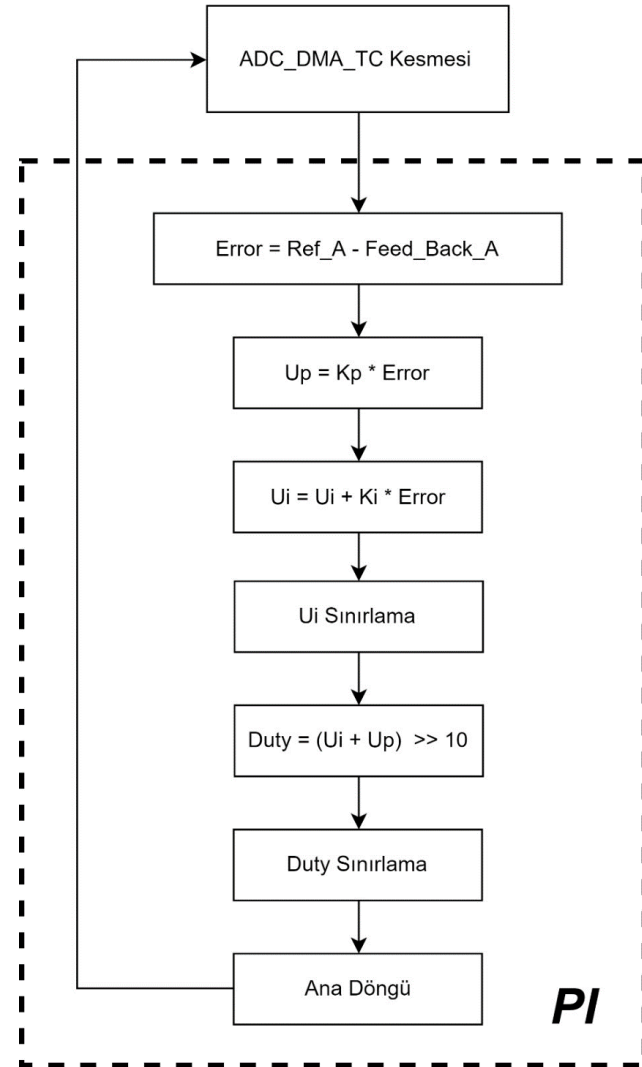
- Backward Euler yöntemini kullanarak s-düzleminde ayırık zaman düzlemine geçilebilir.

$$G_c(s) = K_p + \frac{K_i}{s} \xrightarrow{s = \frac{z-1}{zT_s}} PI(z) = Ki \frac{1 + s \frac{K_p}{K_i}}{\frac{z-1}{z.T_s}} = K_p + K_i T_s \frac{z}{z-1}$$

- Hata $E(k) = I_{ref}(k) - I_{fb}(k)$
- Oransal kısım $U_p(k) = K_p E(k)$
- İntegral kısım $U_i(k) = K_i E(k) + U_i(k-1)$
- PI çıkış $Y(k) = U_p(k) + U_i(k)$

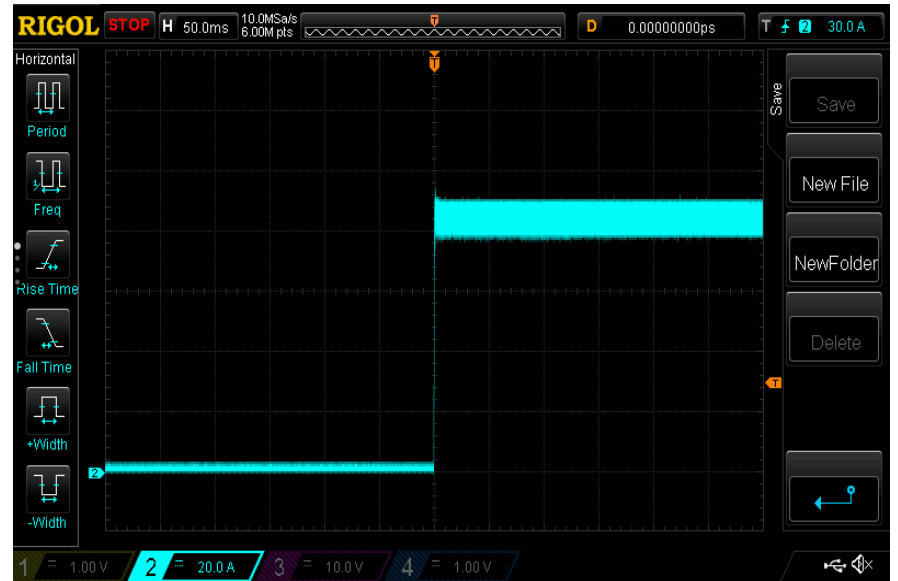
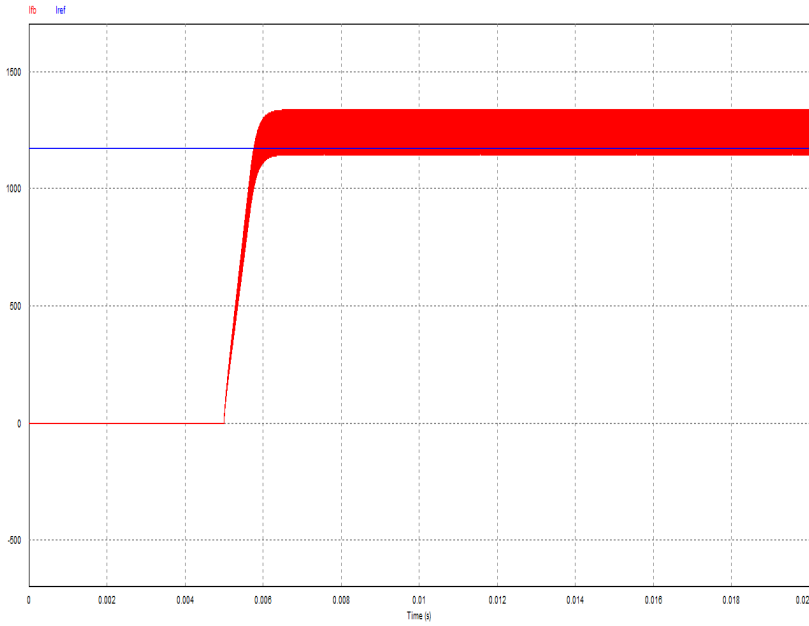

İntegral için uygun bir anti-windup bloğu eklenmelidir!

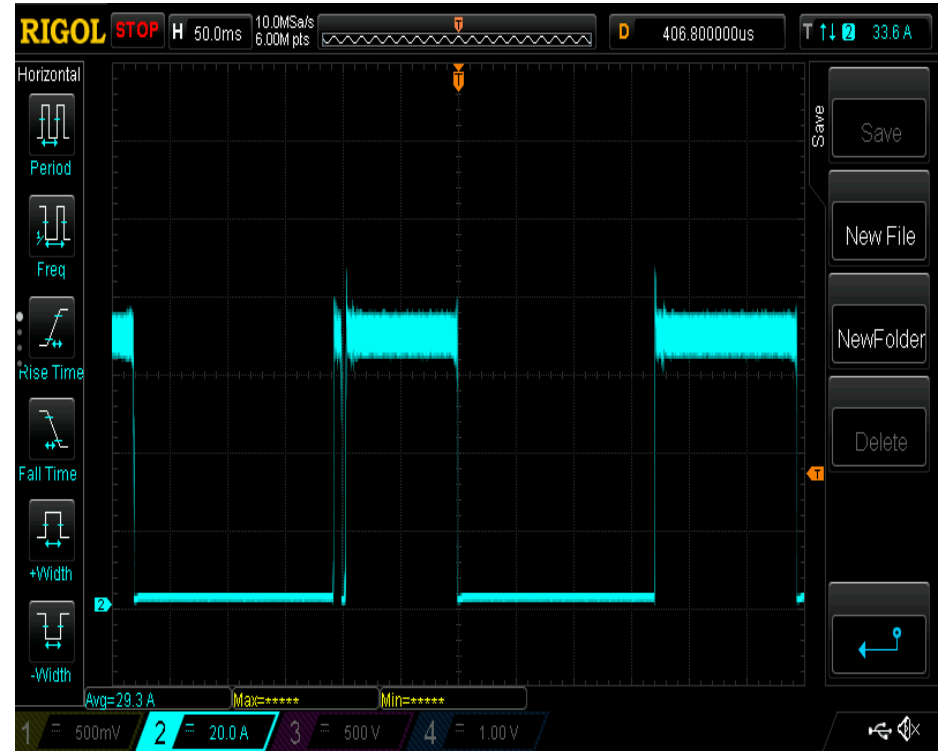
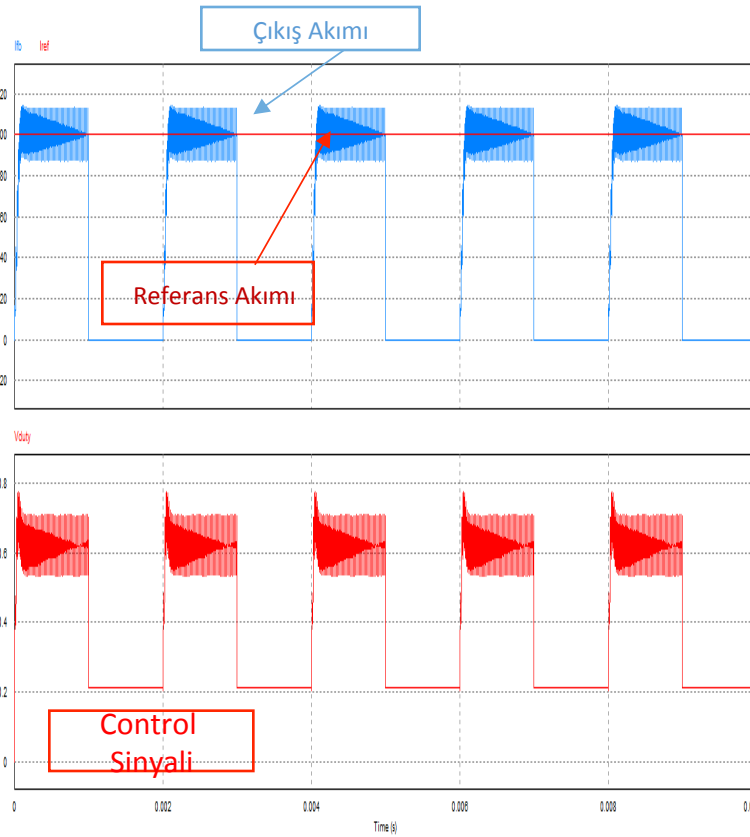
ÇIKIŞ AKIMI BASAMAK CEVABI

➤ 100 Amper Yük Akımı

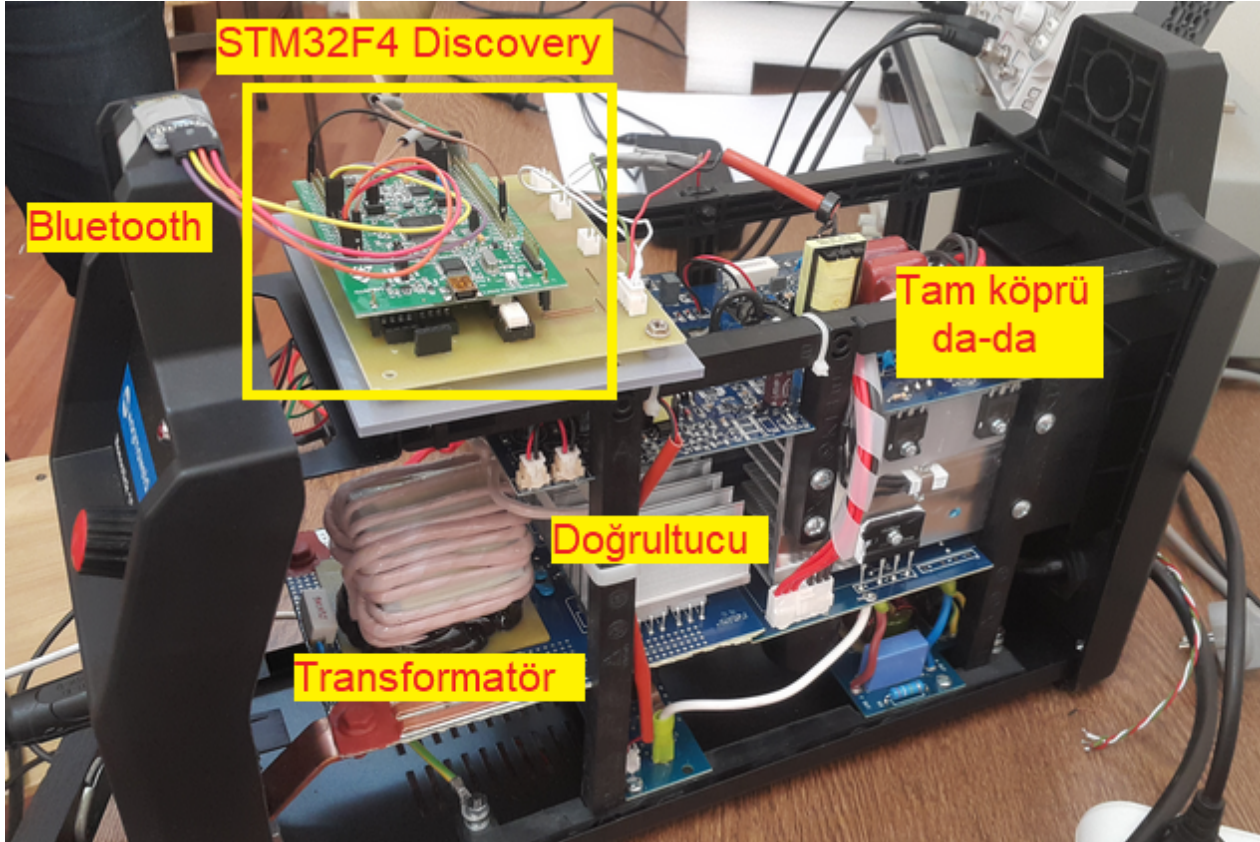
Çıkış akımı açık-kısa devre dinamik cevabı

➤ 60 Amper Çıkış akımı için darbeli yük çalışması

Kaynak makinesi genel görünüm

SONUÇLAR

- 6 kVA gücünde endüstriyel bir kaynak makinasının akım kontrolü sayılas PI denetleyici ile gerçekleştirilmiştir.
- Çıkış akımında oturma süresi ~ 4 ms olarak elde edilmiştir. Böylece ~ 250 Hz'e kadar akım modülasyonu yapılabilir.
- Kontrol yöntemi parametrik olduğundan farklı kaynak profilleri ve kaynak akım değerleri bilgisayar ile uzaktan kontrol edilebilir. Böylece otomasyona uyumlu olarak çalışabilir.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKÜRLER...